

Handläggare: Leif Hagstrand
Tfn: 508 03 337

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Strategi för elevhälsa i Stockholms stad

Remiss från kommunstyrelsen, rotel IV, Dnr 224-2013/2004

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden beslutar att i huvudsak godkänna utbildningsnämndens förslag till strategi för elevhälsa i Stockholms stad med de synpunkter som lämnas i detta tjänsteutlåtande.

Jack Kindberg
Stadsdelsdirektör

Cathrine Önnestam
Avdelningschef

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för barn och ungdom i samråd med rektorerna. De fackliga organisationerna har informerats om ärendet vid möte med avdelningens samverkansgrupp den 14 maj och kommer att ges möjlighet att lämna synpunkter vid möte med samma grupp den 11 juni. Ärendet är remitterat till samtliga stadsdelsnämnder och SLK för yttrande senast den 22 juni 2004.

Bakgrund

Utbildningsnämnden fick i 2003 års budget i uppdrag att i samverkan med stadsdelsnämnderna utarbeta förslag till en strategi för elevvården i Stockholms stad. Uppdraget har även tagits upp i verksamhetsplan och budget för 2004.

Flera undersökningar under de senaste åren rapporterar om en ökning av psykiska, sociala och psykosomatiska problem hos barn och unga i dagens samhälle liksom om en ökad komplexitet i de enskilda fallen.

I regeringens proposition ”Hälsa, lärande och trygghet” (prop. 2001/02:14) föreslås ett nytt verksamhetsområde i skolan, *elevhälsa*. I elevhälsan föreslås att skolhälsovård, kuratorsverksamhet, psykologverksamhet samt specialpedagogiska insatser ska ingå.

Stadens revisorer har genomfört en granskning av skolhälsovården och elevvården. Av rapporten framgår att det finns en samlad information om verksamheten inom skolhälsovården. Det är en i stort sett väl fungerande organisation och det finns en övergripande styrning för att säkerställa god kvalitet inom skolhälsovården. Resurserna varierar dock mellan olika skolenheter. Vad gäller elevvården ställer sig revisorerna tveksamma till om tillräckliga insatser görs för samtliga elever som behöver stöd. En del av stadens skolenheter saknar helt kuratorer och psykologer. Revisorerna påpekar att organisationen och styrningen av kurators- och psykologverksamheterna är splittrade och att det saknas ett gemensamt system för att säkerställa en god kvalitet av insatserna.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning har i sitt yttrande över revisorernas rapport skrivit att man genom de regelbundna uppföljningar av insatser för elever i behov av särskilt stöd som förvaltningens stödenhet gör, har en god överblick över skolenheternas arbete. Dessa uppföljningar ligger till grund för kontinuerliga utvecklingsinsatser och säkerställer att resurserna används på bästa sätt. Vad gäller antalet elever per årsarbetande skolsköterska, skolpsykolog och skolkurator konstateras att Spånga-Tensta ligger mycket klart under medeltalet för staden. Detta beskrivs som en medveten satsning på elevernas hälsa utifrån kunskapen om det nära sambandet mellan hälsa och lärande.

Föreliggande förslag om en strategi för elevhälsa bygger på uttalanden som gjorts i kommunstyrelsen och utbildningsnämnden, på regeringens proposition ”Hälsa, lärande och trygghet” samt på synpunkter från stadens revisorer i samband med granskningen av skolhälsovård och elevvård. Förslaget är en övergripande strategi för stadens alla skolor och ger förslag på insatser på kommunal nivå, nämndnivå och lokal skolenhet. I förslaget presenteras en modell för organisation och styrning av elevhälsan, samt ett system för att säkerställa en god kvalitet av insatserna. Modellen innehåller sex olika kvalitetsområden som är viktiga ur ett elevhälsoperspektiv och där elevhälsans specialistkunskap ska ingå. Det

föreslås vidare att tidigare beslut om program inom området elevhälsa ska införlivas i strategin. Inför genomförandet av strategin, som beräknas ske läsåret 2004/05, föreslås en planering med information och utbildning.

Förvaltningens förslag

Det nya verksamhetsområde, elevhälsa, som regeringen introducerat i ovannämnda proposition som också riksdagen ställt sig bakom, bör ge varje kommun och skola anledning att se över de verksamheter som innefattas i begreppet elevhälsa liksom samordningen dem emellan. Detta understryks av att elevhälsan också finns med som ett nytt verksamhetsområde i förslaget till ny skollag. Här sägs att elevhälsan främst är förebyggande och att den skall omfatta omvårdnad samt medicinska, psykologiska, sociala och specialpedagogiska insatser. Vidare sägs att det för elevhälsans verksamhet skall finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov kan tillgodoses (2 kap 16 §).

Mot denna bakgrund ställer vi oss i huvudsak positiva till det förslag till strategi som utbildningsnämnden presenterat. Särskilt vill vi understryka det som i inledningstexten sägs om vikten av tidiga insatser, rätten till en likvärdig skolgång och elevhälsan som ett ansvar för all personal i skolan. Vi beklagar dock att strategin inte omfattar förskolan, vilket medför att behövliga insatser riskerar att inte bli gjorda så tidigt som det vore önskvärt. Vad gäller ansvaret för att elevhälsostrategin genomförs och genomsyrar arbetet i skolan är det något som självklart ytterst faller tillbaka på rektor. Flertalet av de punkter som tas upp i strategin överensstämmer väl med vad läroplanen för grundskolan (Lpo 94) beskriver som frågor där rektor har ett särskilt ansvar.

I övrigt vill vi framföra några synpunkter, dels på strategin i dess helhet, dels på några enstaka detaljer.

Ett första intryck är att ett inledande textavsnitt saknas som motiverar varför en strategi behövs och som definierar det nya begreppet elevhälsa. En sådan text skulle kunna formas så att den ytterligare inspirerar till ett elevhälsoarbete.

Under rubriken "Organisation och ansvar" sägs att rektor skall ansvara för att varje skola har tillgång till skolläkare, skolsköterska, kurator, psykolog och specialpedagog. Vi vill här erinra om skrivningen i förslaget till ny skollag: "Det är huvudmannen eller skolan som själv avgör omfattning och inriktning på personalens sammansättning och kompetens utifrån lokala behov och förutsättningar vilka kan variera över tiden.

Huvudmannen kan själv anställa denna personal eller ordna detta på annat sätt” (2 kap 16 §, kommentar till andra stycket).

På kommunal nivå bör det vara kommunstyrelsen, och inte utbildningsförvaltningen, som svarar för punkten ”helhetsperspektiv i staden”.

Vad gäller de kriterier som ställts upp inom respektive kvalitetsområde, anser vi att de i flera fall är alltför allmänt hållna. Vad menas t ex med ”bra kost”, ”bra miljö” och att elev i behov av särskilt stöd ”ska uppmärksammas”? Här behövs någon form av förtydligande. Detta gäller också inledningstexten när det står att insatser som görs ska ha ”hög kvalitet”. Som ett ytterligare kriterium inom kvalitetsområdet ”hälsofrämjande” föreslår vi de övergripande kunskapsområdena jämställdhet samt sex och samlevnad. Elevhälsans uppgift att bidra i arbetet med att utveckla lokala mål och pedagogiska strategier för att möta barn i behov av särskilt stöd bör också lyftas fram.

Förvaltningen vill betona att alla de kvalitetsområden som förslaget till strategi för elevhälsan tar upp redan idag är väl beaktade och integrerade i den löpande verksamheten i vår stadsdel och dess skolor. I såväl stadsdelsnämndens som skolornas verksamhetsplaner finns mål och arbetssätt beskrivna som följs upp i vårt kvalitetsarbete. Också i den årliga kvalitetsredovisning som vi via utbildningsförvaltningen lämnar till skolverket behandlas kvalitetsområdena under rubriker som ”normer och värden”, ”elevernas ansvar och inflytande”, ”övergång och samverkan” och ”åtgärder för utveckling”. Vi ser det därför som mycket angeläget att en ny strategi för elevhälsan, liksom uppföljningen av densamma, kopplas till stadens löpande kvalitetsarbete och följer den struktur som har byggts upp under en följd av år och nu är etablerad i stadens alla verksamheter. Härigenom undviks onödigt och tidsödande dubbelarbete för skolor och nämnder som annars kunde bli följden.

Slutligen är det viktigt att en gemensam strategi utformas så att de som befinner sig i verksamheten upplever den som stöd och hjälp i arbetet och inte som ett kontrollinstrument som detaljreglerar och begränsar handlingsutrymmet. Det måste också understrykas att en kvalitetssäkring för många av de aktuella verksamheterna är svår att göra på ett övergripande kommunalt plan. I de flesta fall ger en mätning nära den direkta verksamheten de mest tillförlitliga och användbara resultaten.

Bilagor

- Protokollsutdrag från utbildningsnämndens sammanträde 2004-04-22.

- Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande 2004-04-06 ”Strategi för elevhälsa i Stockholms stad”